

REFLEXIÓ DE FINAL D'ANY DE CJ

No som una generació perduda

Suplement del Quadern núm. 182 de CJ - (n. 216) - Desembre, 2012
Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona - Tel. 93 317 23 38 - info@fespinal.com
www.cristianismeijusticia.net

Durant la primavera de 2012 Cristianisme i Justícia va proposar a un grup de joves* una sèrie de trobades per a reflexionar sobre el moment actual. Són joves que van viure amb il·lusió el naixement del 15-M, comparteixen el desig de canvi i el nou llenguatge polític que aquest moviment proposa, però alhora són conscients de les seves debilitats i limitacions. Formen part de la generació de joves millor preparada de la història d'aquest país, i també la que està patint una precarització laboral més despietada. Tot i la incertesa i la desorientació que el moment present genera, volen expressar la seva esperança en el canvi i en la capacitat de reacció de la societat. Aquest any a CJ hem volgut que la nostra "reflexió de final d'any" sigui la seva, que la seva veu sigui la nostra.

1. Fills de la bonança...

Com a generació, som fills de l'etapa de major bonança econòmica que ha viscut el nostre país. Durant aquest temps, hem crescut en una societat progressivament mercantilitzada, on l'existència ha arribat a prendre sentit en l'acte de consumir i on s'ha confiat a la tècnica la solució de tots els problemes. Durant aquest temps, la democràcia conquerida per les generacions anteriors s'ha anat diluint en l'individualisme desapareixent tota noció de bé comú. En algun moment d'aquest procés vam deixar de pensar quin model de societat volíem perquè no ho creiem necessari i el totalitarisme de la indiferència¹ va començar a fer estada en les nostres vides.

Fem la nostra reflexió des de la condició de joves cristians, sense que això sigui sinònim de visions homogènies o pe-

trificades. Sabem prou bé que la nostra fe, la nostra situació social o els nostres estudis no ens fan millors, ni ens situen en una mena de talaia moral des d'on jutjar la societat. Estem plenament immersos en ella i participem de moltes de les seves dinàmiques, però tanmateix ens atrevim a interpel·lar i a interpel·lar-nos sobre la situació que vivim.

2. Un canvi d'època

El nostre diagnòstic no és una anàlisi d'experts, es limita a recollir les nostres inquietuds i és, per tant, necessàriament incomplet i esbiaixat. Creiem, però, que la crisi presenta múltiples nivells (econòmic, social, religiós, ètic...) fet que ens porta a parlar no tant d'una època de canvis sinó d'un canvi d'època, d'un veritable canvi de paradigma. Aquests són alguns punts on volem fer esment:

2.1. Desigualtats creixents

Les darreres dades de l'INE indiquen que a Espanya hi ha un 22% de persones en situació de pobresa (2 punts més que a l'inici de la crisi), un 25% de la població activa a l'atur (tan sols un 11% quan va començar la crisi) i que la desigualtat entre rics i pobres és cada cop més gran.² Estem vivint una progressiva desaparició de la classe mitjana. El model d'Estat del Benestar, llavor de la construcció del projecte europeu i fràgil encara en la seva implementació en països com el nostre, s'està debilitant a marxes forçades. L'ascensor social no funciona i si ho fa és només de baixada. Aquesta desigualtat va acompanyada d'una estigmatització de la pobresa. I és que el neoliberalisme ens ha convençut de la fal·làcia que vivim en una societat que ofereix igualtat d'oportunitats a tothom. En conseqüència, es responsabilitza/culpabilitza al pobre de la

seva situació, quan en realitat és el mateix sistema el que s'alimenta de víctimes per a poder funcionar.

Davant d'això reivindiquem una caritat i una solidaritat que sentin el problema del pobre com un problema propi, fruit del reconeixement de la comuna identitat humana, i no només com a fruit d'un "neoliberalisme compassiu" que no qüestiona les causes de la pobresa.

Malauradament, però, la crisi igual que ha produït una onada de solidaritat i compromís, està encoratjant l'aparició d'un nou feixisme social³ que troba en l'ús de la dinàmica del "boc expiatori" (l'immigrant, el pobre, etc.) i en la insensibilització davant el patiment aliè, una vàlvula de sortida al propi malestar. Aquest feixisme, pot ser a la llarga, una de les amenaces de la nostra convivència i democràcia.

2.2. Esfondrament de les institucions i ideologització de la societat

Accions polítiques massives com el 15M ens han tret la bena dels ulls posant sobre la taula el dèficit democràtic del nostre país i el gran desprestigi de les principals institucions polítiques. El descrèdit de la classe política és creixent i en gran mesura es relaciona amb la pèrdua de noció de bé comú general a tota la societat, i és especialment visible en un àmbit que es defineix precisament per la defensa d'aquest bé comú.

Tampoc hi ha vies fàcils per a exercir la ciutadania. Tot i tenir nous mitjans i noves tecnologies que permetrien i facilitarien dinàmiques participatives i consultives, sembla que aquesta implicació del poble en les decisions que l'afecten no interessi de moment als governants. En aquest context, cal sumar-hi el fet que els anomenats mercats s'hagin anat apoderant

dels centres de decisió convertint-se en mentors de les nostres febles democràcies.

Finalment, hem arribat també a una situació de gran polarització ideològica on el diàleg és cada cop més difícil i la recerca de llocs comuns i consensos una quimera. Aquesta polarització ens ha portat a la caricatura, a l'enfrontament i a la superficialitat en la comunicació.

2.3. *Absolutisme tècnic, ocàs de l'humanisme*

Vivim en un món que ha magnificat la tècnica i l'economia, com si aquesta fos una ciència exacta generadora de veritats absolutes⁴. Malauradament el criteri predominant a l'hora de valorar les persones, les relacions, els projectes o les maneres de viure ha estat el de la rendibilitat econòmica. La crisi ha posat de manifest com en una societat altament mercantilitzada les úniques relacions que es consideren plausibles són les de sang o les estipulades per contracte.⁵ La fraternitat n'és exclosa.

D'altra banda, hauríem de ser prou lúcids per a adonar-nos que la història recent confirma la falsedat del pressupòsit il·lustrat, segons el qual el progrés tècnic implica espontàniament progrés moral.⁶ La fragmentació positivista i el consegüent oblit de les humanitats comporten l'oblit de la pregunta pel sentit de les nostres accions en el món. En altres paraules, hi ha un perill sempre latent en una noció acrítica de progrés que s'oblidi de l'ètica i que ignori l'afinada distinció entre òptims i màxims.⁷

Aquest trencament es fa especialment palès en el camp de la tècnica i l'economia. En nom del progrés tot queda justificat. El model econòmic occidental, tal i com avui el coneixem, pressuposa que les accions de tipus financer, a petita o gran escala, queden fora del radi de valoració moral. Serien, doncs, accions amorals.

Això és fals. Cal recuperar la presència de l'ètica en l'economia, i recordar que existeix un ús ofensiu i un ús prudent del diner, però no pas un ús inocu.

En definitiva, reivindiquem la figura del pensador, de l'humanista, del crític. Cal afegir profunditat i rigor intel·lectual a tots els nivells de la societat.

2.4. *Valors líquids*

Seguint l'afortunada expressió de Z. Bauman, ja fa temps que es parla d'una societat líquida, dels valors líquids, de l'amor líquid... tot fent referència a un moment en que es produeix una pèrdua de consistència en allò essencial. Tot se'ns escolla entre els dits. Aquesta superficialitat, aquesta cultura de l'èfimer⁸ associada al dogmatisme del canvi constant, ens fan més vulnerables als vaivens de cada moment. Apareixen nous esclavatges, més o menys subtils, i les persones ens hi subjuguem, fins i tot a consciència i amb gust. En aquest context detectem una asèpsia en el llenguatge, que esdevé una eufemística que ens fa cecs a la realitat. Queda enrere una concepció del llenguatge que transforma el caos en ordre i que ens aproxima a la comprensió del món i de l'altre. La tecnificació del llenguatge⁹ i l'abús incontinent de la paraula ens han insensibilitzat. Les paraules ja no cremem, i estan lliures de pecat.

La inconsistència es plasma també en hàbits com el consum a tots els nivells. Consumim objectes i experiències. Consumim la vida mateixa. Sovint sembla que la única forma d'oci és el consum. Aquest creixement entès només com a augment de la capacitat de consum ens ha empobrit com a societat i com a persones, ens ha fet perdre consciència de la nostra influència i responsabilitat en la societat i de la força del compromís encarnat en les opcions del dia a dia.

2.5. *Hivern eclesial*

Enmig d'aquesta societat líquida, els grans relats s'esvaeixen, les grans paraules desperten ironies¹⁰ i, en el millor dels casos, perplexitats. Això afecta, evidentment, les religions. El cristianisme és una opció vital amb una clara pèrdua de legitimitat social. Les causes són diverses, però amb dos pols clars. D'una banda, el neopositivisme¹¹ imperant que percep tot allò simbòlic, religiós, poètic, no-científic, com quelcom patològic o senzillament inútil. D'altra, la mala administració del sagrat que l'Església ha exercit en múltiples moments de la seva història. Molts sentim amb tristesa que ningú ens representa a l'Església. Veiem clara una necessitat de redescobrir definitivament la vocació cristiana com encarnació enmig del món; cerquem l'expressió d'una fe i una espiritualitat capaces d'integrar totes les dimensions de la persona;¹² i creiem que el cristianisme d'avui hauria d'ésser una utopia engrescadora, una ètica compresa i una transcendència versemblant.¹³

3. Horitzons: No volem ser una generació perduda!

El món on vam néixer ha quedat obsolet. Els anhels d'aquell "altre món possible"¹⁴ en què ha crescut i s'ha format la nostra generació semblen cada cop més lluny. De cop i volta es fa palesa la impossibilitat d'assolir molts dels projectes personals i comunitaris, si més no aquells que havíem après a somiar. Vivim amb dificultat la construcció d'un itinerari vital

amb sentit, a partir d'una vocació discernida. Tot i semblar què el pessimisme s'ha apoderat del nostre horitzó, **NO VOLEM SER UNA GENERACIÓ PERDUDA**. Tot i viure en un context en què es fa difícil assolir pau interior i lucidesa sentim la necessitat de trobar vies d'implicació en la recuperació de certs valors i d'una visió humanitzadora del món. És més, constatem que ja s'estan donant al nostre entorn iniciatives locals, senzilles, de caràcter col·lectiu i transformadores que són anticipacions d'un futur que ha de venir.¹⁵

Des d'aquí volem fer una crida a l'esperança i a l'alegria (que hauria de ser tan pròpia dels cristians). Ens sentim cridats a caminar vers nous horitzons que:

- Recuperin la fraternitat, i treballin per allò comú, el que és de tots.
- Lluitin contra el binomi individualisme/indiferència.
- Blindin espais que tinguin cura de la persona en la seva integritat.

Fem nostre les paraules d'un bonic poema de Pere Casaldàliga: «És tard però és la nostra hora. És tard però és tot el temps que tenim per a construir el futur».

Cristianisme i Justícia
Desembre de 2012

*Xavi Casanovas, Guillermo Casasnovas, Ignasi Escudero, Sonia Herrera, Núria Martínez, Francesc Martori, Oscar Mateos, Lucia Montobbio, Anna Ortín, Maya Riera, Miguel de Ros, Mercè Tous i Nani Vall-Ilossera

-
1. J. RAMONEDA, *Contra la indiferència*, Galaxia Gutenberg, 2010 p.182.
  2. Informe «Exclusión y Desarrollo Social. Análisis y Perspectivas 2012», Fundación FOESSA (Cáritas España). «La distancia entre la renta correspondiente al 20% más rico de la población y al 20% más pobre pasó de un valor de 5,3 en 2007 a otro de 6,9 al término de 2010. Tal aumento ha sido el mayor de los 27 estados de la Unión Europea».
  3. J. BOTEY, «Dinamismes del caos, perjudicis i aspectes positius», a *Contra la ignorància informada*, Galerada, 2012. «En moments de crisi econòmica, quan les necessitats no poden ser satisfetes, la cultura de l'èfimer o del fugaç genera permanent insatisfacció i es converteix en brou de cultiu de les majors arbitriarietats i autoritarismes en les quals els col·lectius desenganyats poden projectar les seves frustracions i trobar en la violència contra altres col·lectius l'aliment de la seva autoestima. És la base d'un feixisme social amagat perillós. Els més febles de la societat, marginats i immigrants procedents d'altres cultures considerades inferiors seran les primeres víctimes».
  4. J. M. DíEZ-ALEGRÍA, *Yo todavía creo en la esperanza*, Bilbao, Desclée de Brouwer, 1999. «Hay una tendencia a considerar estos postulados del neoliberalismo (que no encuentran base en la tradición de los fundadores del liberalismo clásico, Adam Smith, David Ricardo, Stuart Mill, etc.) como si fueran 'verdades científicas', semejantes en rigor a las de la física. Pero, aún entonces habría que someterlas a la comprobación de la realidad, como se someten las teorías de las ciencias. Tenemos, pues, los simples ciudadanos, todo el derecho de preguntarnos: ¿cuáles son hoy los efectos del economicismo liberal, operante en nuestro mundo?»
  5. J. LAGUNA, *Fer-se càrrec, carregar i encarregar-se de la realitat*, Barcelona, Cristianisme i Justícia, Quadern 172.
  6. T. W. ADORNO i M. HORKHEIMER, *Dialéctica de la Ilustración*, Madrid, Akal, 2007 (Obras Completas, vol. 3).
  7. R. M. NOGUÉS, «Valors i noves tecnologies: invariants», a *Contra la ignorància informada*, Barcelona, Galerada, 2012.
  8. G. LIPOVESTKY, *El imperio de lo efímero*, Barcelona, Anagrama, 2004.
  9. Recordem les paraules de M. Heidegger: «La decadència del llenguatge és potser només una conseqüència de l'amenaça de l'essència de l'home» (La Paraula/La Significació de les Paraules).
  10. F. NIETZSCHE, *Així parlà Zarathustra*, Barcelona, Edicions 62, 1983. «Mireu! Jo us mostro l'últim home "què és 'amor'? Què és 'creació'? Què és 'nostàlgia'? Què és 'estrella'?" així pregunta l'últim home i fa l'ullet. Llavors la terra s'ha tornat petita i sobre ella fa saltirons l'últim home, aquell que tot ho empetiteix [...] "Hem inventat la felicitat" diuen els últims homes i fan l'ullet».
  11. Entenem per neopositivisme la concepció de la ciència i del món heretada del positivisme noucentista de Comte, segons el qual el progrés en la nostra comprensió del món en produeix de manera excloent. De tal manera que la religió i la filosofia queden relegades a estadis immadurs de coneixement, desbancats per la ciència reduïda al mètode empíric. El neopositivisme es basa en una visió absolutista i reduccionista de la ciència i deixa fora de l'àmbit legítim de coneixement, per exemple, la reflexió sobre el sentit.
  12. R. M. NOGUÉS, «Valors i noves tecnologies: invariants», a *Contra la ignorància informada*, Galerada, Barcelona, 2012. «Els valors s'edifiquen en els humans per l'artesanía de la consciència i el raonament. Dic per l'artesanía i no per l'aplicació matemàtica d'algorismes lògics, perquè pensar i raonar són un art, no tan sols el resultat d'una aplicació de lògiques [...] ErichFromm recordava que les experiències més específicament humanes no són els raonaments purs, sinó una delicada integració de raó i sentiment, una síntesi harmoniosa del que pensem i sentim escoltant el que som».
  13. D. JOU, «Com canvien els valors? És compatible amb la fe en Déu?», a *Contra la ignorància informada*, Barcelona, Galerada, 2012.
  14. Lema del moviment altermundista nascut al *Foro Social Mundial de Porto Alegre* (2001).
  15. Vegeu la iniciativa «esquerdas al mur» a www.cristianismeijusticia.net/bloc